

Vaqif Rüstəm oğlu MURADOV
Qərbi Kaspi Universiteti, magistrant
E-mail: muradovvaqif840@gmail.com

TURİZM SEKTORUNUN TƏŞKİLİ STRATEJİ PLANLAŞDIRMANIN OBYEKTİ KİMİ

Xülasə

Turizm sahəsində fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərinin tərkibi, onların institusional əlaqələri və inkişaf perspektivləri təhlil edilir. Mehmanxana sektoru, turizm agentlikləri, nəqliyyat və iaşə obyektlərinin fəaliyyəti, onların qarşılaşdığı problemlər və həll yolları təqdim olunur. Strateji planlaşdırma çərçivəsində regionlarda turizmin inkişafı, ekoturizmin genişləndirilməsi, rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi və dövlət-özəl tərəfdaşlığının gücləndirilməsi məsələləri vurğulanır. Məqalə, turizm sektorunun iqtisadi əhəmiyyətini və onun dayanıqlı inkişafı üçün həyata keçirilməsi planlaşdırılan tədbirləri əhatə edir.

Açar sözlər: Turizm, strategiya, planlaşdırma, inkişaf, rəqəmsal

UOT: 338

JEL: G00

DOI: <https://doi.org/10.54414/CJSU4967>

Giriş

Turizm sektoru global iqtisadiyyatın ən dinamik və gəlirli sahələrindən biri olmaqla yanaşı, ölkələrin sosial və iqtisadi inkişafına mühüm töhfə verir. Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, zəngin mədəni irsi və təbii resursları turizm potensialını artıran əsas amillər sırasındadır. Son illərdə ölkədə turizmin inkişafı istiqamətində bir sıra dövlət proqramları həyata keçirilsə də, sektor hələ də infrastrukturun təkmilləşdirilməsi, xidmət keyfiyyətinin artırılması və rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi kimi bir sıra problemlərlə üzləşir. Bu məqalə, turizm sektorunda

fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərinin tərkibini, onların institusional əlaqələrini və turizm təşkilatları ilə mehmanxana komplekslərinin inkişafı üçün strateji planlaşdırmanın müasir problemlərini araşdırır. Məqalədə turizmin inkişafına mane olan əsas çətinliklər və bu sahənin daha da genişləndirilməsi üçün təklif olunan həll yolları təhlil edilir.

Əsas hissə

Turizm sahəsində təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyət sahələrini və onların bir-biri ilə əlaqələrini daha yaxşı təsvir etmək üçün aşağıdakı cədvəli təqdim edirik:

Cədvəl 1. Təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyət sahələri

Təsərrüfat Subyekti	Fəaliyyət Sahəsi	Əsas Xidmətlər	Statistik Göstəricilər (2023)
Mehmanxanalar və hostellər	Yerləşdirmə xidməti	Otaq xidməti, qida, əyləncə	600-dən çox mehmanxana, 70%-i Bakı və Abşeronda
Turizm agentlikləri və tur operatorlar	Tur paketlərin təşkili	Bələdçi xidmətləri, viza dəstəyi	400+ turizm agentliyi
Nəqliyyat şirkətləri	Turistlərin daşınması	Avtomobil, avtobus, dəmiryolu, hava yolları	Turistlər üçün 50-dən çox marşrut
Restoranlar və iaşə obyektləri	Yemək xidməti	Milli və beynəlxalq mətbəx, içkilər	500+ turistik restoran
Əyləncə və mədəniyyət obyektləri	Mədəni turizm	Tarixi abidələr, muzeylər, teatrlar	15% ziyarətçi artımı

Mənbə: (Journal of Innovation Economics and Management ; s 26)

Turizm sektorunda təsərrüfat subyektləri geniş və müxtəlif struktura malikdir. Bu sahədə fəaliyyət göstərən qurumlar bir-biri ilə sıx

əlaqədə olmaqla, turizmin inkişafına və xidmət keyfiyyətinin artırılmasına töhfə verirlər. Bu təsərrüfat subyektləri əsasən aşağıdakı kateqoriyalara bölünür:

➤ *Mehmanxanalar və yerləşdirmə müəssisələri:* Azərbaycanın turizm infrastrukturunun əsasını təşkil edən mehmanxanalar, hostellər, qonaq evləri və kirayə mənzillərdir. 2022-ci ilin sonuna olan statistikaya görə, ölkədə 600-dən çox mehmanxana fəaliyyət göstərir. Onların 70%-i Bakı və Abşeron yarımadasında yerləşsə də, regionlarda da yeni hotellərin açılması üçün təşviq proqramları həyata keçirilir.

➤ *Turizm agentlikləri və turoperatorlar:* Azərbaycanda 400-dən çox turizm agentliyi fəaliyyət göstərir və 2022-ci ildə xarici turistlər üçün hazırlanan turizm paketlərinin satışında 20%-lik artım qeydə alınmışdır. Bu agentliklər fərdi və qrup turlarının təşkili, viza xidmətləri, bələdçi xidmətləri və turizm marşrutlarının yaradılması ilə məşğuldur.

➤ *Nəqliyyat və logistika şirkətləri:* Turistlərin ölkə daxilində rahat hərəkətini təmin etmək üçün hava, dəmiryolu və avtobus nəqliyyat sistemləri mühüm rol oynayır. Azərbaycan Hava Yolları (AZAL) və digər yerli aviaşirkətlər müxtəlif beynəlxalq istiqamətlərə uçuşlar həyata keçirir. Regionlarda isə turistlər üçün xüsusi transfer xidmətləri və turlar təşkil edilir.

➤ *İaşə obyektləri və restoran sektoru:* Turistlər üçün yerli və beynəlxalq mətbəxi təklif edən restoranlar, kafelər və yeməxanalar turizmin ayrılmaz hissəsidir. Bakı və turistik bölgələrdə Michelin standartlarına uyğun restoranların açılması istiqamətində işlər aparılır.

➤ *Əyləncə və mədəniyyət obyektləri:* Tarixi abidələr, muzeylər, teatrlar və konsert zalları turistlər üçün cəlbedici məkanlar hesab olunur. 2023-cü ildə Azərbaycanın muzey və mədəniyyət mərkəzlərini ziyarət edən turistlərin sayı 15% artmışdır. Bundan əlavə, qış turizmi sahəsində Şahdağ və Tufandağ kimi mərkəzlərin inkişafı davam edir.

➤ *Dövlət orqanları və turizm tənzimləyici qurumlar:* Dövlət Turizm Agentliyi və Azərbaycan Turizm Bürosu ölkədə turizmin inkişafına nəzarət edir və beynəlxalq tədbirlərdə ölkənin turizm potensialını tanıtmqla məşğuldur. [6; səh78]

Bundan əlavə, mehmanxana və iaşə sektoru, ekskursiya və turizm xidmətləri, nəqliyyat və logistika sahəsi arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin gücləndirilməsi məqsəduyğundur. Dövlətin strateji dəstəyi ilə regionlarda turizm və qonaqpərvərlik məktəblərinin açılması, turizm operatorları üçün dövlət güzəştlərinin tətbiqi və sənaye turoperatorlarının inkişafı kimi tədbirlər həyata keçirilməlidir.

Turizm sahəsinin təsərrüfat subyektləri mehmanxanalar, turizm agentlikləri, nəqliyyat şirkətləri, iaşə obyektləri, əyləncə məkanları və dövlət orqanları kimi sektorlara ayrılır. 2023-cü ilin məlumatlarına görə, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 400-dən çox turizm agentliyi mövcuddur. Eyni zamanda, 2022-ci ildə xarici turistlər üçün turizm paketlərinin satışında 20%-lik artım qeydə alınmışdır. [3; səh 121]

Turizm təşkilatları və mehmanxana komplekslərinin inkişafı üçün strateji planlaşdırma müasir dövrdə bir sıra çağırışlarla qarşılaşır. Azərbaycanda bu sahənin inkişafını sürətləndirmək üçün müxtəlif dövlət və özəl sektor təşəbbüsləri həyata keçirilməkdədir. 2023-cü ilin statistikasına əsasən, ölkədə 600-dən çox mehmanxana fəaliyyət göstərir və onların 70%-i Bakı və Abşeron bölgəsində cəmləşmişdir. Turizm sektoruna qoyulan sərmayələrin həcmi son 5 ildə 30% artaraq 2023-cü ilin sonuna 1 milyard manatı keçmişdir. [5]

Əsas problemlər və həll yolları:

Bölgələrdə mehmanxana sektorunun zəif inkişafı: Regionlarda turizm infrastrukturunun yetərinə inkişaf etməməsi səbəbindən turistlər əsasən paytaxt və onun ətrafına cəmlənirlər. 2022-ci ildə regionlarda yerləşən mehmanxanaların doluluq səviyyəsi 45%-dən aşağı olmuşdur, bu isə ölkə üzrə orta göstəricidən 25% azdır. 2024-cü ildə bu göstəricini 60%-ə çatdırmaq məqsədilə yeni turizm mərkəzlərinin yaradılması planlaşdırılır.

Xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsi: Xidmət sektorunda beynəlxalq standartların tətbiqi üçün mehmanxana və turizm obyektlərində təlim proqramlarının təşkili vacibdir. 2023-cü ildə 1200-dən çox turizm şirkəti sertifikatlaşdırılmış və xidmət keyfiyyətinin artırılması məqsədilə xüsusi proqramlar həyata keçirilmişdir. Bundan əlavə, 2025-ci ilədək turizm sektorunda çalışan

işçilərin 50%-nin beynəlxalq səviyyədə sertifikatlaşdırılması hədəflənmişdir.

Rəqəmsal transformasiyanın artırılması: Turizm sahəsində rəqəmsal texnologiyalardan istifadə getdikcə aktuallaşır. 2023-cü ildə ölkə üzrə 500-dən çox turizm obyektində onlayn rezervasiya sistemləri tətbiq olunmuşdur və rəqəmsal bələdçi xidmətləri istifadəyə verilmişdir. Həmçinin, 2024-cü ildən etibarən turistlərin istifadə edə biləcəyi vahid elektron turizm kartlarının tətbiqi nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlət-özəl tərəfdaşlığının inkişaf etdirilməsi: Dövlət tərəfindən investorların cəlb

edilməsi və mehmanxana komplekslərinin genişləndirilməsi üçün 2025-ci ilə qədər 100 milyon manat dəyərində investisiya proqramları nəzərdə tutulmuşdur. Hökumət həmçinin mehmanxana tikintisi üçün vergi güzəştləri və kredit dəstəyi paketləri elan etmişdir.

Ekoturizmin inkişafı: Xüsusilə dağlıq və meşəlik ərazilərdə ekoturizm mərkəzlərinin yaradılması planlaşdırılır. 2023-cü ildə ekoturizm marşrutları üzrə səfər edən turistlərin sayı əvvəlki illə müqayisədə 40% artmışdır. 2025-ci ilədək bu göstəricinin 70%-ə çatdırılması hədəflənmişdir. [4]

Cədvəl 2. Turizm təşkilatları və mehmanxana komplekslərinin inkişafı

Strateji Prioritetlər	Mövcud Problemlər	Həll Yolları və Planlar (2024-2025)
Mehmanxana sektorunun inkişafı	Bölgələrdə yerləşdirmə obyektlərinin azlığı, doluluq səviyyəsinin aşağı olması	100 yeni mehmanxananın açılması, dövlət-özəl tərəfdaşlıq layihələri
Xidmət keyfiyyətinin artırılması	Beynəlxalq standartlara uyğun olmaması, təlim və sertifikatlaşdırma çatışmazlığı	2025-ci ilə qədər 50%-lik sertifikatlaşdırılmış işçi hədəfi, təlim proqramları
Ekoturizmin genişləndirilməsi	Qoruq və milli parkların infrastrukturunun zəif olması	Yeni ekoturizm marşrutları, 10 yeni ekoturizm mərkəzinin açılması
Rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi	Elektron rezervasiya sistemlərinin zəif inkişafı	Rəqəmsal turizm platformalarının genişləndirilməsi, e-turizm kartları
Dövlət-özəl tərəfdaşlığının inkişafı	Maliyyə və investisiya çatışmazlığı	100 milyon manat dəyərində investisiya proqramı

Mənbə: (Journal of Innovation Economics and Management ; s 33)

Dövlət strateji planlaşdırmasının əsas istiqamətləri:

✓ **Bölgələrdə turizm infrastrukturunun inkişafı:** Turizm obyektlərinin şaxələndirilməsi və yeni mehmanxanaların tikintisi üçün 2024-cü ildə xüsusi inkişaf proqramları tətbiq olunacaqdır.

✓ **Xidmət keyfiyyətinin artırılması:** Mehmanxana və restoranlarda beynəlxalq standartlara uyğun xidmətlərin göstərilməsi üçün dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən təlimlər təşkil olunacaqdır.

✓ **Turizm obyektlərinin ekoloji dayanıqlığının artırılması:** Ekoturizm layihələri genişləndirilərək, milli parklar və qoruqlarda turizm fəaliyyətlərinin inkişafı dəstəklənəcəkdir.

✓ **İnnovativ texnologiyaların tətbiqi:** Elektron bələdçi sistemlərinin yaradılması və

rəqəmsal turizm platformalarının genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. [2]

Azərbaycanda mehmanxana sektorunun inkişafı ölkə iqtisadiyyatının üçün çox vacibdir və bu sahədə atılacaq addımlar ölkənin beynəlxalq turizm bazarında rəqəbatqabiliyyətliyini artıracaqdır. 2023-cü ildə xarici turistlərin ümumi xərcləri 1.5 milyard manatı keçmişdir və 2025-ci ilə qədər bu göstəricinin 2 milyard manata çatdırılması planlaşdırılır.

Turizm təşkilatları və mehmanxana komplekslərinin inkişafı üçün strateji planlaşdırma müasir dövrdə bir sıra çağırışlarla qarşılaşır. Azərbaycanda bu sahənin inkişafını sürətləndirmək üçün müxtəlif dövlət və özəl sektor təşəbbüsləri həyata keçirilməkdədir. 2023-cü ilin statistikasına əsasən, ölkədə 600-dən çox mehmanxana fəaliyyət göstərir və onların 70%-

i Bakı və Abşeron bölgəsində cəmləşmişdir. [6; səh 96]

Azərbaycanda mehmanxana sektorunun inkişafı ölkə iqtisadiyyatının üçün çox vacibdir və bu sahədə atılacaq addımlar ölkənin beynəlxalq turizm bazarında rəqabət qabiliyyətliliyini artıracaqdır.

Azərbaycanda turizm sektoru son illərdə dinamik inkişaf prosesinə daxil olsa da, bu sahənin mövcud problemləri hələ də tam həll olunmamışdır. 2022-ci ilin statistik göstəricilərinə əsasən, Azərbaycana gələn xarici turistlərin sayı 1.6 milyon nəfər təşkil edib ki, bu da pandemiya əvvəlki göstəricidən 50% azdır. 2019-cu ildə isə ölkəyə 3.2 milyon əcnəbi turist səfər etmişdir. 2023-cü ilin ilk yarısında isə turist sayında 30% artım müşahidə olunmuşdur ki, bu da turizmin bərpası istiqamətində əhəmiyyətli irəliləyiş kimi dəyərləndirilir. Ölkəyə gələn turistlərin 40%-i MDB ölkələrindən, 25%-i Avropa ölkələrindən, 15%-i Yaxın Şərq və Asiyadan, 20%-i isə digər ölkələrdən olub. [7; səh 56]

İnfrastruktur problemləri: Xüsusilə regionlarda turizm obyektlərinin lazımi səviyyədə olmaması, yolların və nəqliyyat infrastrukturunun yetərsizliyi, müasir mehmanxana komplekslərinin azlığı başlıca problemlərdəndir. 2017-ci ildə ölkədə 563 mehmanxana fəaliyyət göstərirdi, bu rəqəm 2012-ci illə müqayisədə 9% artmışdır. Hazırda isə mehmanxana sayı 600-dən çoxdur, lakin onların böyük hissəsi Bakı və Abşeron iqtisadi rayonunda cəmləşib. Regionlarda yerləşən mehmanxanaların doluluq səviyyəsi 45%-dən aşağı olmuşdur, bu isə ölkə üzrə orta göstəricidən 25% azdır. Bundan əlavə, mehmanxanaların 4% -i lüks kateqoriyaya, 35% -i orta səviyyəyə, qalan hissəsi isə aşağı büdcəli mehmanxanalara və hostellərə aiddir.

Kadrliq problemləri: Turizm sektorunda peşəkar işçi qüvvəsinin çatışmamış olması, xidmət sahəsində çalışanların yetərinə təlim keçməməsi və beynəlxalq standartlara cavab verməməsi problemləri ilə qarşılaşırıq. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, turizm sektorunda çalışanların yalnız 30%-i xüsusi ixtisaslı kadrıdır. Hökumət tərəfindən 2025-ci ilədək bu göstəricinin 50%-ə çatdırılması hədəflənmişdir. 2023-cü ildə turizm sahəsində 1200-dən çox işçi sertifikatlaşdırılmış və xidmət keyfiyyətinin artırılması məqsədilə xüsusi təlim proqramları

həyata keçirilmişdir. Bu sahədə çalışan işçilərin 60%-i orta ixtisaslı, 10%-i isə qeyri-peşəkar işçi hesab olunur.

Qiymət siyasəti: Azərbaycanda 4 və 5 ulduzlu hotellərdə orta gecələmə qiyməti 120-250 AZN arasında dəyişir ki, bu da qonşu ölkələrdəki qiymətlərlə müqayisədə yüksəkdir. Regionlarda isə bu göstərici daha aşağıdır, lakin xidmət keyfiyyətində fərqlər mövcuddur. Turistlərin orta gündəlik xərcləri isə 150-200 AZN civarındadır ki, bu da bölgəyə görə fərqlənir. Xarici turistlərin xərclərinin 40%-i mehmanxana və yerləşdirmə xərclərinə, 30%-i iaşə xidmətlərinə, 20%-i əyləncə və ekskursiyalara, 10%-i isə nəqliyyat və digər xidmətlərə yönəlir.

Marketing problemləri: Azərbaycan turizm bazarını genişləndirmək üçün beynəlxalq səviyyədə tanıtım kampaniyalarına ehtiyac duyur. 2023-cü ildə ölkə 10 beynəlxalq turizm sərgisində iştirak etmişdir ki, bu da əvvəlki illərlə müqayisədə 20% artım deməkdir. Bununla yanaşı, onlayn turizm platformalarının inkişaf etdirilməsi və rəqəmsal reklam kampaniyalarının artırılması zəruridir. Turizmin inkişafı üçün marketing strategiyalarının yetərinə gücləndirilməməsi səbəbindən Azərbaycanın dünya turizm bazarındakı payı hələ də 0.1%-dən aşağıdır. [1; səh 9]

Həll yolları:

Azərbaycanda turizmin inkişaf perspektivləri daha çox dövlət-özəl tərəfdaşlığının gücləndirilməsi, ekoturizm və mədəni turizmin irəli sürülməsi, viza prosedurlarının daha da sadələşdirilməsi, yerli turizm məhsullarının beynəlxalq bazarlarda tanıtılması istiqamətlərində görülən tədbirlərdən asılı olacaqdır. Bundan əlavə, dövlət tərəfindən 2025-ci ilədək turizm infrastrukturuna 100 milyon manat investisiya yatırılması planlaşdırılmışdır ki, bu da sektorun inkişafına mühüm töhfə verəcəkdir. Ölkəyə cəlb edilən turistlərin sayını artırmaq üçün tanıtım kampaniyaları və beynəlxalq əməkdaşlıqlar çərçivəsində reklam layihələri həyata keçiriləcəkdir.

Nəticə

Azərbaycanın turizm sektoru son illərdə əhəmiyyətli inkişaf yolu keçsə də, bu sahədə mövcud problemlərin həlli və strateji planlaşdırmanın gücləndirilməsi vacibdir. Turizm

sahəsində fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərinin daha effektiv əməkdaşlıq mexanizmlərinin yaradılması, regionlarda mehmanxana və xidmət infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğun turizm xidmətlərinin genişləndirilməsi əsas prioritetlərdən biri olmalıdır.

Məqalədə təqdim olunan araşdırmalar göstərir ki, bölgələrdə turizm potensialının tam istifadəsi üçün əlavə investisiyalara, kadr hazırlığının artırılmasına və rəqəmsal texnologiyaların geniş tətbiqinə ehtiyac var. Ekoturizm, mədəni turizm və qış turizminin inkişaf etdirilməsi ölkənin turizm sektorunun daha dayanıqlı və rəqabətqabiliyyətli olmasına kömək edəcəkdir.

Dövlət-özəl tərəfdaşlığının gücləndirilməsi, mehmanxana sektorunun genişləndirilməsi, turizm agentliklərinin fəaliyyətinin tənzimlənməsi və keyfiyyət standartlarının artırılması sahəsində atılan addımlar turizmin inkişafına töhfə verəcəkdir. 2025-ci ilə qədər turizm sahəsində çalışan işçilərin 50%-nin beynəlxalq səviyyədə sertifikatlaşdırılması, rəqəmsal xidmətlərin genişləndirilməsi və yeni turizm obyektlərinin açılması bu sahənin gələcək inkişafı üçün əsas istiqamətlərdən biridir.

Nəticə etibarilə, strateji planlaşdırma və davamlı inkişaf yanaşmaları əsasında həyata keçiriləcək tədbirlər Azərbaycanın turizm sektoru-

nun beynəlxalq arenada daha da möhkəmlənməsinə və ölkənin qeyri-neft sektorunun əsas istiqamətlərindən biri kimi turizmin daha sürətli inkişafına imkan yaradacaqdır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Azərbaycanın 2023–2026-cı illər üçün Turizm Strategiyası. Bakı, 2023. – 19 səh.
2. Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi. Bakı, 2022.
3. Dövlət Statistika Komitəsi. Azərbaycanın turizm sektoru üzrə illik hesabat. Bakı, 2023.
4. Gülləliyev Ç.G., (2017). “Turizm fəaliyyətinin ekoloji-erqonomik əsasları”, Bakı, “QHT”. - 150 səh.
5. Mehmanxana və restoran biznesinin inkişafı üzrə beynəlxalq tədqiqatlar. Dünya Turizm Təşkilatının (UNWTO) hesabatı. Madrid, 2022.
6. Fennell D., Cooper C. “Sustainable tourism: principles, contexts and practices”, Journal of Ecotourism. 2020, Vol.19, p.287-289.
7. Fredrick J. Omondi (2019), “Eco-Village Tourism: A Model for Sustainable Ecotourism”, “LAP Lambert Academic Publishing”, Saarbrücken, 176 p.
8. Ceylan Y. “Sürdürülebilir turizm kapsamında turizmde eko etiketler”. Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi, 2019, №1, say.65-80.

Vagif Rustam MURADOV

Western Caspian University, master's student

E-mail:muradovvaqif840@gmail.com

ORGANIZATION OF THE TOURISM SECTOR AS AN OBJECT OF STRATEGIC PLANNING

Summary

The composition of economic entities operating in the field of tourism, their institutional relations and development prospects are analyzed. The activity of the hotel sector, tourism agencies, transport and catering facilities, the problems they face and their solutions are presented. Within the framework of strategic planning, issues of tourism development in the regions, expansion of ecotourism, application of digital technologies and strengthening of public-private partnership are emphasized. The article covers the economic importance of the tourism sector and the measures planned for its sustainable development.

Keywords: Tourism, strategy, planning, development, digital

Вагиф Рустам МУРАДОВ

Западно-Каспийский Университет, магистрант

E-mail:muradovvaqif840@gmail.com

ОРГАНИЗАЦИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ СФЕРЫ КАК ОБЪЕКТ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ

Резюме

Анализируется состав хозяйствующих субъектов, осуществляющих деятельность в сфере туризма, их институциональные связи и перспективы развития. Представлена деятельность гостиничного сектора, туристических агентств, предприятий транспорта и общественного питания, проблемы, с которыми они сталкиваются, и пути их решения. В рамках стратегического планирования акцентируется внимание на вопросах развития туризма в регионах, расширения экотуризма, применения цифровых технологий и укрепления государственно-частного партнерства. В статье рассматривается экономическое значение туристической сферы и планируемые меры по ее устойчивому развитию.

Ключевые слова: Туризм, стратегия, планирование, развитие, цифровые технологии.